

«آرمان ملی» یک شگرد قدیمی رایازخوانی

می‌کند

قدرت دروغ در برابر قدرت تکذیب

آرمان ملی – عماد موحد: در فضای سیاسی کشور همواره سوال‌ها و ابهاماتی مطرح می‌شده که گاهی پاسخ یافته و زمانی بی‌پاسخ مانده‌اند. فضای خبری جوامع همواره در لحظات خطیر دستخوش التهاب می‌شود و سیلی‌ای از خبرهای نادرست وارد فضای خبری می‌شود. از زمانی که فضای مجازی گسترش یافته، سرعت انتشار اخبار بسیار بیشتر شده است. سرعت انتشار خبرها در فضای مجازی گاهی جلوی پالایش اخبار درست از نادرست را می‌گیرد و قبل از اینکه خبر مهمی راستی آزمای شود، با سیلی‌ای از خبرهای متعدد بعدی از صدر خبرها پایین می‌آید. درست است که سیل خبرهای بعد، اهمیت اولیه خبر نادرست را از بین می‌برد، اما نمی‌توان منکر شد که خبر دروغ در هر حال اثر مخرب خود را می‌گذارد.

◀ **هویت آشکار؛ هویت پنهان!**
اگر در فضای مجازی با یک کلیک می‌توان مطلبی را منتشر کرد، در رسانه‌های مکتوب چنین قابلیتی وجود ندارد و یک خبر یا تحلیل تا بخواهد به مخاطب برسد، راه طولانی باید طی کند. همین طولانی بودن مسیر انتشار به نسبت فضای مجازی سبب می‌شود که احتمال انتشار تحلیل‌های و اخبار نادرست یا شایعات کاهش یابد. در مقابل، در فضای مجازی بسیاری از اخبار بدون بررسی کافی و تنها به دلیل جذابیت یا سرعت انتشار بازشر می‌شوند. نکته مهم دیگر اولویت‌های متفاوت در رسانه مکتوب و فضای مجازی است. در فضای مجازی و با شبکه‌های اجتماعی معمولاً رقابت اصلی بر سر انتشار سریع‌تر اخبار است، حتی اگر اطلاعات هنوز به طور کامل تأیید نشده باشد، اما رسانه‌های مکتوب زمان بیشتری برای راستی‌آزمایی و تحلیل اختصاص دارند و به همین دلیل می‌توانند تحلیل‌ها و اطلاعات قابل اعتمادتر و دقیق‌تری در اختیار مخاطبان قرار دهند. علاوه بر این، رسانه‌های مکتوب اغلب فراتر از انتشار صرف خبر عمل می‌کنند و به تحلیل و بررسی موضوعات می‌پردازند. آن‌ها تلاش می‌کنند ریشه‌ها، دلایل و پیامدهای رویدادها را برای مخاطبان توضیح دهند. این نوع نگاه تحلیلی به افراد کمک می‌کند تا مسائل را بهتر درک کنند و تنها به دانستن تیترا اخبار بسینده نکنند. رسانه‌های مکتوب مدیرمسئول، سردبیر و نویسندگان مشخصی دارند و در برابر مطالب منتشرشده پاسخگو محسوب می‌شوند و همین مسئله می‌تواند اعتماد عمومی را نسبت به این رسانه‌ها افزایش دهد. در حالی‌که در فضای مجازی، بسیاری از صفحات و کانال‌ها بدون هویت مشخص فعالیت می‌کنند و مسئولیتی در قبال صحت اطلاعات منتشر شده نمی‌پذیرند. البته نباید تصور کرد که رسانه‌های مکتوب همیشه کاملاً بی‌طرف یا بدون خطا هستند. به بیان دیگر، هر حرف یا آگاهی مخاطب نسبت به محدودیت‌ها و امکانات رسانه اهمیت دارد.

◀ **سوال مهم**

با گسترش سریع شبکه‌های اجتماعی و دست به دست شدن خبرها، برخی گروه‌ها و جریان‌های سیاسی به این فکر افتادند که از این قابلیت استفاده کنند و تا جایی‌که می‌توانند با انتشار خبرهای دروغ و شایعه، دست به جهت‌دهی افکار عمومی مخاطبان بزنند. در فضای سیاسی ایران و در طول دو دهه‌ای که از گسترش اینترنت و فضای مجازی می‌گذرد، چه بسیار خبرها که دروغ‌بودنشان اعلام شده‌اما باید بررسی عمیقی صورت گیرد که بعد از انکار شایعه یا دروغ، چه چیزی در ذهن مخاطب مانده؟

خبر دروغ یا تکذیب آن؟ از مهم‌ترین نمونه‌هایی که به شکل شایعه در فضای مجازی منتشر و بعد تکذیب شد، می‌توان به موارد متعددی اشاره کرد. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۸۸ اخباری منتشر شد مبنی بر اینکه خانواده برخی فرماندهان جنگ از جمله خانواده شهید شیروی از نامزد خاصی حمایت کرده‌اند. برخی از این خانواده‌ها بعداً این اظهارات منتسب به خود را تکذیب و اعلام کردند که چنین موضعی نگرفته‌اند. در مقاطع مختلف، به‌ویژه در سال‌های ۹۸ و ۹۹، در شبکه‌های اجتماعی و برخی کانال‌های تلگرامی شایعاتی منتشر شد مبنی بر اینکه حسن روحانی استعفا داده یا قصد دارد به زودی از مقام خود کناره‌گیری کند. این اخبار با استناد به منابع آگاه یا اطلاعات محرمانه منتشر و به سرعت در فضای مجازی بازشر می‌شد. با این حال، هیچ‌گاه چنین استعفایی رخ نداد و مقامات دولتی و سنج‌گویان رسمی این ادعاها را تکذیب کردند و روحانی تا پایان دوره قانونی ریاست جمهوری خود در سال ۱۴۰۰ در سمت خود باقی ماند. در همین ارتباط بارها اخبار تأیید نشده‌ای درباره استعفا یا برکناری وزیر، رؤسای سازمان‌ها یا حتی رؤسای جمهور منتشر شده که بعداً تکذیب شده‌اند. برای مثال در دولت سید ابراهیم رئیسی چندین بار خبر برکناری برخی وزرا پیش از تصمیم رسمی دولت منتشر شد که برخی از آن‌ها نادرست بودند. برخی پرونده‌های سیاسی و امنیتی نیز با انتشار اخبار تأیید نشده همراه بوده‌اند. در سال ۹۶ ادعاها توسط کانال آمدنیوز درباره تحت نفوذ قرار داشتن یکی از نزدیکان خانواده‌ای بلندمرتبه در کشور مطرح شد. اطلاعات بی‌پایه‌ای که خیلی زوداز چند منبع متفاوت تکذیب شد. بااین‌همه سوال اصلی همچنان وجود دارد؛ آنچه‌که در ذهن مخاطب می‌ماند، کدام است؟ خبر دروغ یا تکذیب آن؟

سه شنبه

۰۹ • ۰۴ • ۱۴۰۵

۱۵ مهر ۱۴۰۷ / ۳۰ ژوئن ۲۰۲۶

سال هشتم

شماره ۲۴۱۶

armanmeli.ir

«آرمان ملی» از بازشدن یک گره چند ساله گزارش می‌دهد

سرمایه بلوکه شده در راه بازگشت

داد. او در بخشی از یادداشت خود نوشت: اخیراً رسانه‌های دولت بازی جدیدی برای سروش گذاشتن به غفلت خود درتعلل در مذاکرات برای توافق لازم جهت آزادی منابع مسدود شده آغاز کرده‌اند و در یک تلاش هماهنگ برای انحراف افکار عمومی از نحوه آزاد سازی و مصرف منابع، می‌گویند که مقرر همتی است که به موقع این منابع را از ارز و طلا به پول ملی کره و نوسانات این ارز در مقابل دلار یکی از دلایل کاهش ارزش آن است. همچنین طی سال‌های گذشته بخشی از این منابع برای پرداخت بدهی‌های ایران به کشور کره، خرید دارو از این کشور و همچنین پرداخت حق عضویت و بدهی ایران به سازمان‌های بین‌المللی استفاده شده است. هر چه بود، شش میلیارد دلار به واسطه خروج آمریکا شده بود. ایران در مقابل یک کشتی کره‌ای و خدمه آن را در اختیار گرفت. ایران کشتی و خدمه کره‌ای را آزاد کرد و در مقابل پول از کره به قطر منتقل شد.

◀ **پول در کره، درگیری در ایران!**

البته در دولت سیزدهم و با وجود تلاش‌های صورت گرفته برای آزادسازی این پول، عده‌ای به عبدالناصر همتی حمله کرده و می‌گفتند همتی به عنوان رئیس کل بانک مرکزی می‌توانست با تبدیل این پول به ارز دیگری جلو کاهش یک میلیارد دلاری آن را بگیرد. این حملات بعد از توافق بین دولت سیزدهم و دولت باید بیشتر شد. چون گمانه‌زنی‌ها بر این بود که پول آزاد خواهد شد و در بازخوانی ماجرا، همتی را سیل حملات خود قرار داده بودند. همتی در یک نوشته بلند به حملات پاسخ

داد. او در بخشی از یادداشت خود نوشت: ایران که در ماجرای کشمکش بین قطر و عربستان سعودی، جانب قطر را گرفته و از محاصره سنگین سعودی‌ها بر علیه قطر جلوگیری کرده بود، انتظار داشت قطری‌ها بر تلاش خود بیفزایند و در مقابل زیاده خواهی آمریکایی‌ها مقاومت کنند. آیت‌ا... خامنه‌ای در دیدار با امیر قطر صراحتاً انتظار جمهوری اسلامی ایران را بیان کرد و گفت: ما کشور قطر را یک کشور دوست و برادر می‌دانیم اگرچه همچنان مسائل مبهم و حل نشده‌ای همچون بازگرداندن مطالبات ایران که از کره جنوبی به قطر منتقل شد، باقی است و هم اینکه می‌دانیم مانع اصلی عملی شدن توافقی که در این زمینه انجام شده بود، آمریکا است. شاید به واسطه چنین انتظاری بود که قطری‌ها سعی کرده‌اند در سطح غیر رسمی در بازگرداندن دارایی‌ها به ایران و دور زدن تحریم‌ها کمک کنند. موضوعی که از سوی صهیونیست‌ها به واکنش مواجه شد. یکی از شبکه‌های صهیونیستی اظهار کرد: یک سند محرمانه فاش شده نشان می‌دهد قطر که همزمان نقش میانجی در مذاکرات میان آمریکا و جمهوری اسلامی را بر عهده دارد، طی سال‌های گذشته میلیاردها دلار در اختیار تهران قرار داده و به تقویت توان مالی ایران کمک کرده‌است. هرچند سندی ارائه نشد و حرف این شبکه صهیونیستی در حد یک ادعا باقی ماند، با این حال تلاش‌هایی در همین راستا ادامه داشت و کارشناسی صهیونیستی مدعی شد بود بی طرفی

دوحه در روند میانجی‌گری میان جمهوری اسلامی و آمریکا و نقش واقعی قطر در این مذاکرات زیر سؤال رفته است. در جریان مذاکرات دولت سیزدهم و طرف آمریکایی، ایران پیشنهاد کرده بود که نیمی از این منابع در مراحل اولیه مذاکرات و نیم پیشنهاد از سوی طرف آمریکایی پذیرفته نشد. در ادامه و برای رفع بن بست ایجاد شده، قطر طرحی ارائه کرد که بر اساس آن ۱۲ میلیارد دلار در اختیار ایران قرار گیرد؛ شامل آزادسازی ۶ میلیارد دلار از دارایی‌های بلوکه شده ایران در قطر و ۶ میلیارد دلار دیگر در قالب وام یا خط اعتباری. بر اساس توافق سال ۲۰۲۳ (۱۴۰۲) میان ایران و آمریکا (در زمان دولت شهید ایران در قطر باید صرف امور بشردوستانه شود. همچنین مقرر شده است که نحوه هزینه‌کرد این منابع همچنان تابع همان چارچوب توافق قبلی باشد. بخش دوم این کانال مالی شامل ۶ میلیارد دلار خط اعتباری است که نزد طرف قطری باقی می‌ماند و ایران محل مصرف آن را تعیین خواهد کرد.

◀ **گام اول**

به نظر می‌رسد اکنون با وجود افت و خیزهای فراوان، سرانجام موضوع بازگشت سرمایه‌های بلوکه شده در خارج به کشور برمی‌گردد. اگر دولت پزشکیان بتواند، چنان‌که اظهار کرده، این مهم را به سرانجام برساند، بی‌تردید مسیر جدیدی برای گام‌های بعدی باز می‌شود.

«آرمان ملی» پشت پرده تحرکات در بازگشایی مجلس را بررسی می‌کند

استیضاح هیأت رئیسه؟

درصد ایجاد تفرقه، دودستگی و التهاب در جامعه هستند که به واسطه آن نتوانند اهداف و منویات خود را پیش ببرند. لذا به نظر می‌رسد نهاد‌های امنیتی و قضایی باید اقدامات اینها را در نقطه خفه کند و اجازه ایجاد التهاب در جامعه به هیچ شخص یا جریانی ندهد فارغ از اینکه آن شخص کیست یا چه جایگاه و مقامی دارد. چرا که تندر و هاپلن‌های حضور در تجمعات شبانه و اظهارات تخریبی علیه مسئولان و تفرقه‌افکنی در جامعه، سپس حضور در صداوسیما و سیاه‌نمایی علیه دولت، رئیس جمهور مذاکره‌کنندگان و سایر مسئولان و پلن بعدی هم ادامه این روند اما از جایگاه یک نهاد حاکمیتی مثل مجلس که شاید برد تبلیغاتی بیشتری داشته باشد.

◀ **پشت پرده بازگشایی مجلس**

اینکه مجلس رکن زکین قانون‌گذاری در کشور است و می‌تواند به همراه سایر قوا مدیریت امور کشور را به نحو شایسته‌تری پیش ببرد تردیدی نیست، اما اینکه چرا طی ۴ ماه گذشته مجلس تعطیل بوده‌اده‌لا کمال‌درست و محکمه پسندی داشته‌که مهم‌ترین آن شرایط امنیتی و حفظ جان نمایندگان ملت بوده است. حال اینکه کار مجلس لنگ

نمانده و نمایندگان به صورت برخط و آنلاین به کار مامول مجلس مشغول بوده‌اند. حال چرا عده‌ای مدت‌ها مسئول خود را به آب و آتش می‌زنند که چرا صحن علنی مجلس تشکیل نمی‌شود، نه به دلیل دغدغه مردم و مشکلاتشان بلکه به جهت استفاده از تریبون مجلس به عنوان نهاد حاکمیتی برای پیشبرد برنامه‌های خود در جهت تخریب مسئولان و تقاهم است. اگر نه مسائل و مشکلات مردم به‌ویژه مشکلات اقتصادی و ارتباط با وزرا و دولتمردان را به صورت برخط نیز می‌شد انجام داد. اما وقتی صحبت از فشار برای بازگشایی مجلس می‌شود مساله پراپهام می‌شود و از پشت پرده‌ها خبر می‌دهد. در این میان کافی است نگاهی به اظهارات نماینده‌های تندر و میسان بیندازیم تا کاملاً به دست آید که از بازگشایی مجلس چه اهدافی را دنبال می‌کنند. در همین راستا روز شنبه حمید رسایی نماینده تندر و تهران در ویدئویی گفت: «هیات

آرمان ملی

سیاست

گزارش

توافق روی کاغذ، تنش در دریا

زورآزمایی بزرگ بر سر تنگه هرمز به کجای می‌کشد؟

در پی چند دور درگیری و تشدید تنش‌هایی که آتش بس و توافق را تا لبه فروپاشی پیش برد، برخی رسانه‌ها مدعی شدند که تهران و واشنگتن توافق کرده‌اند که درگیری‌ها را متوقف کنند. اکوایران نوشت: یک مقام ارشد آمریکایی به باراک اوباید، گزارش‌گر آکسیوس، گفته ایالات متحده و ایران توافق کردند که حمله به یکدیگر را متوقف کنند، چرا که دو طرف قصد دارند روز سه‌شنبه در پایتخت قطر برای حل اختلاف خود بر سر تنگه هرمز دیدار کنند. این برای حل اختلاف خود بر سر تنگه هرمز توسط هر دو طرف گذشته و در حال حاضر با حملات مجدد هر دو طرف و تهدید رئیس‌جمهور ایالات متحده، دونالد ترامپ، برای از سرگیری جنگ و تکمیل کار، در وضعیت متزلزل قرار دارد. به گفته یک مقام ارشد آمریکایی: «ما تصمیم گرفتیم تمام فعالیت‌های تهاجمی را متوقف کنیم». یک مقام آمریکایی دیگر به آکسیوس گفت که هر دو طرف فعلاً از موضع خود عقب‌نشینی خواهند کرد و «کشتی‌ها می‌توانند آزادانه تردد کنند» زیرا قرار است مذاکرات فنی ادامه یابد. به گفته یک منبع آگاه از مذاکرات، در ابتدا قرار بود مذاکرات روز سه‌شنبه در سوئیس با موضوع برنامه هسته‌ای ایران برگزار شود. این تشدید تنش، باعث شد که مذاکرات به محل دیگری منتقل و دوباره بر تنگه هرمز متمرکز شود. به گفته یک مقام آمریکایی و یک منبع آگاه، انتظار می‌رود نیک استوارت، که ریاست تیم فنی ایالات متحده را بر عهده دارد، در مذاکرات شرکت کند.

◀ **منشأ اختلاف‌ها**

درگیری و تنش‌های کنونی با تفسیرهای متضاد از یادداشت تفاهم (MOU) برای پایان دادن به جنگ - به ویژه مفاد آن در مورد تنگه هرمز - آغاز شد. طبق این یادداشت تفاهم، ایران متعهد شد که تمام تلاش خود را برای عبور ایمن کشتی‌های تجاری از تنگه انجام دهد. در عوض، ایالات متحده محاصره بنادر ایران را لغو کرد. هم چنین ادعا شده که هیات آمریکایی، به ریاست جی‌دی ونس، معاون رئیس‌جمهور آمریکا، در جریان مذاکرات هفته گذشته در سوئیس، با ایران توافق کرد که یک «خط ویژه» بین ارتش ایالات متحده و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، برای هماهنگی تردد در تنگه ایجاد کند. تا روز شنبه، «خط ویژه» هنوز عملیاتی نشده بود، و این در حالی است که ایران دوباره تأکید داشته که عبور و مرور کشتی‌ها باید با تهران هماهنگ باشد. در همین شرایط، یک مقام ارشد دولت ایالات متحده در گفت‌وگو با سی‌ان‌ان، ضمن تأیید توافق تهران و واشنگتن بر سر توقف درگیری‌ها، تأکید کرد که مذاکرات فنی در مورد یادداشت تفاهم ایالات متحده و ایران هنوز در مسیر درست است. این مقام با اشاره به مذاکرات اخیر در سوئیس به رهبری ونس گفت: «هیچ چیزی لغو نشده است. مذاکرات فنی در مورد اجرای تفاهمنامه برای روزهای آینده طبق برنامه در حال انجام است و کانال‌های رفع اختلاف پس از اجلاس دریاچه لوسرن در حال اجرا هستند.»

◀ **جدال بر سر تنگه هرمز**

در همین شرایط، به نوشته وال استریت ژورنال، عباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، روز یکشنبه گفت که ایران طبق توافق اولیه امضا شده با ترامپ، حق انحصاری مدیریت ترافیک در تنگه هرمز را دارد و افزود که تلاش برای دور زدن اختیارات آن، حملات بیشتری مانند آنچه در روزهای اخیر دیده شده است را به همراه دارد. این اظهارات از جمله واضح‌ترین اظهارات نظر داری طبق توافقی که با هدف بازگشایی این آبراه استراتژیک انجام می‌شود، کنترل انحصاری بر تنگه داشته باشد. این اظهارات با استدلال‌های آمریکا مبنی بر اینکه این توافق به ایران اجازه کنترل انحصاری نمی‌دهد و ناوبری باید در این آبراه بین‌المللی بدون مانع باشد، در تضاد است. این اظهارات در مورد کنترل تنگه پس از چندین روز درگیری و کشمکش با ایالات متحده صورت گرفت. تهران که می‌خواهد کشتی‌ها مسیر جداگانه‌ای را در امتداد خط ساحلی خود دنبال کنند، به کشتی‌ها در مورد استفاده از مسیر جایگزین هشدار داده بود. به گفته علی واعظ، مدیر پروژه ایران در گروه بین‌المللی بحران: «ایران علاقه چندانی به تماشای از دست رفتن اهرم فشار خود با تغییر مسیر کشتی‌ها به سوی آب‌های عمان ندارد». این درگیری‌ها، مالکان کشتی‌ها را نگران کرده و بازگشایی نوپای آبراه را با تأخیر مواجه کرده و دستاورد کلیدی توافق اولیه ترامپ را مورد تهدید قرار می‌دهد. به گفته عراقچی: «مدیریت و احیای کامل ترافیک دریایی در تنگه هرمز بر عهده ایران است. هیچ کشور یا نهاد دیگری در این زمینه مسئولیت یا اختیاری ندارد.»

◀ **توافق و تنش!**

در همین رابطه، CNN نوشت ایران و آمریکا روی کاغذ با یکدیگر توافق دارند، اما در دریا، تنگه هرمز «اشفته» است. بر اساس آن گزارش، توافق آتش بس تصریح می‌کند که ایران با تمام توان خود تمهیداتی را برای تضمین عبور ایمن کشتی‌های تجاری در تنگه هرمز فراهم خواهد کرد. در واقع، تضمین عبور و مرور بدون مانع، امتیاز اصلی ایران به ایالات متحده بود، اما برای ایران، بازگشایی تنگه به معنای واگذاری کنترل آن نیست. در یک ماده مهم در این توافق آمده که ایران و عمان برای «تعریف مدیریت آینده» این آبراه با هم همکاری خواهند کرد و عملاً به تهران نقش رسمی در مدیریت آن می‌دهند. سپاه پاسداران مسیرهایی را که مورد تأیید تهران نیستند، «غیرقابل قبول» خوانده و محکوم کرده است. عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران، روز یکشنبه هشدار داد که «هرگونه مداخله یا تلاش برای ایجاد ترتیبات موازی، تنها اوضاع را پیچیده‌تر، تنش‌ها را افزایش داده و بازگشایی این آبراه حیاتی را به تأخیر می‌اندازد». اگرچه عراقچی «ترتیبات موازی» را مشخص نکرد، اما تعداد فزاینده‌ای از کشتی‌ها با طی کردن مسیر جنوبی نزدیک به ساحل عمان، سعی در فرار از کنترل ایران بر این گذرگاه داشته‌اند.